

УДК 336.64: 336.67

*С. О. Тульчинська,
д. е. н., професор, професор кафедри економіки і підприємництва,
НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», м. Київ
І. І. Бершадська,
магістр факультету менеджменту та маркетингу,
НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», м. Київ*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*S. O. Tulchinska
Doctor of Sciences (Economics), Professor,
Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship,
NTUU "KPI named after Igor Sikorsky", Kyiv
I. I. Bershadska
Master, NTUU "KPI named after Igor Sikorsky", Kyiv*

DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF ENTERPRISE DEPARTMENT MANAGEMENT

У статті, в результаті проведеного дослідження, виокремлено та обґрунтовано напрями удосконалення управління прибутком на підприємстві. В ході проведення аналітичної роботи до уваги приймалися факти наявності нестабільних економічної та політичної ситуацій в Україні, а також особливості функціонування господарюючих суб'єктів в даних умовах. Наголошено на тому, що управління прибутком підприємством є найважливішим елементом фінансової політики підприємства, адже даний процес пронизує всю систему управління підприємства, а також перелічено умови забезпечення ефективного управління прибутком. Від ефективності управління прибутком залежить не лише стійкість підприємства в конкретний період часу, але і його потенційна здатність до розвитку в майбутньому. Дана умова може бути виконана завдяки проведенню напрямів удосконалення управління прибутком на підприємстві.

In the article, as a result of the conducted research, the directions of improvement of profit management at the enterprise are identified and substantiated. In the course of analytical work, the facts of the existence of unstable economic and political situations in Ukraine, as well as the peculiarities of the functioning of economic entities in the given conditions, were taken into account. It is emphasized that management of enterprise profit is the most important element of the financial policy of the enterprise, because this process permeates the whole system of enterprise management. The effectiveness of profit management depends not only on the stability of the enterprise in a specific time period, but also on its potential for future development. This condition can be fulfilled by conducting directions for improvement of profit management at the enterprise.

Ключові слова: *прибуток, управління, управління прибутком, прибутковість, ефективність, аналіз, резерви, фактори впливу.*

Key words: *profit, management, profit management, profitability, efficiency, analysis, reserves, factors of influence.*

Постановка проблеми. Наразі Україна перебуває в умовах нестабільної економічної та політичної ситуації, що змушує більшість господарюючих суб'єктів працювати з урахуванням таких факторів, як коливання курсу гривні, ріст цін на сировину та енергоносії, зниження платоспроможності населення та ряду інших. Як відомо, основною метою функціонування будь-якого підприємства є отримання максимального прибутку, який у свою чергу є винагородою за підприємницьку діяльність і комерційний ризик. Зростання прибутку формує базу для подальшого економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами, вирішення проблем соціального та матеріального заохочення персоналу, а також створює умови для самофінансування, розширення видів економічної діяльності. Варто сказати, що в сучасних умовах прибуток виступає не лише як джерело розвитку підприємства, а й створює базу для зростання національної економіки в цілому. Саме тому питання виокремлення напрямів удосконалення управління прибутком підприємства з метою отримання позитивних фінансових результатів як для окремого підприємства, так і для фінансової системи держави в цілому є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань управління прибутком, і зокрема напрямів його зростання на підприємстві, займалось досить широке коло провідних вчених-економістів, серед яких варто зазначити наступних: А. Шеремет, І. Бланк, В. Карамзін, Н. Ярошевич, С. Довбня, І. Амбросій, С. Некрасов, Л. Мельник та інші. Однак, враховуючи мінливість факторів зовнішнього середовища, а також значимість фінансових результатів діяльності, як для окремого підприємства, так і для економіки держави в цілому, дані питання потребують подальших досліджень.

Метою статті є проведення аналізу механізму управління прибутком на підприємстві з подальшим виокремлення напрямів удосконалення управління прибутком на підприємстві. Для досягнення заданої мети було розглянуто сутність управління прибутком, його інструменти, а також головні умови для забезпечення ефективного управління прибутком.

Виклад основного матеріалу. Традиційно вважається, що прибуток це різниця між доходами, які були виручені в результаті продажу продукції, і фінансовими витратами, пов'язаними з виробництвом товару. Даний показник вважається одним із найбільш важливих в економіці, адже прибуток - це основне внутрішнє джерело формування фінансових ресурсів підприємства, які створюють умови для його розвитку [1].

Управління прибутком підприємства - найважливіший елемент фінансової політики підприємства, оскільки даний процес пронизує всю систему управління підприємства. Ефективне управління прибутком скорочує потребу підприємства в капіталі, прискорює оборотність коштів, сприяє розширенню масштабів виробництва. Важливість і значення управління прибутком на підприємстві важко переоцінити, адже від його якості та ефективності залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгострокову перспективу [2].

Основним інструментом управління прибутком служить фінансовий аналіз, тобто процес дослідження умов і результатів його формування, розподілу і використання з метою виявлення резервів підвищення прибутковості. Фінансовий стан підприємства досить часто розглядається як фактор його привабливості, саме тому аналіз сильних та слабких сторін в стані підприємства є дуже важливим. Даний аналіз здійснюється за допомогою аналізу балансу і звіту про фінансові результати [3]

Крім того, в рамках управління прибутком доцільно застосовувати прийоми наступних видів аналізу:

- 1) горизонтальний аналіз (порівняння результатів діяльності даного звітного періоду з попереднім);
- 2) вертикальний аналіз (визначення структури показників і оцінка впливу факторів на сукупний результат);
- 3) трендовий аналіз (дослідження тенденції динаміки фінансових показників за рахунок порівняння конкретного фінансового показника даного звітного періоду з попередніми періодами і визначення тренда);
- 4) аналіз відносних показників (розраховується відношення між окремими позиціями звітності, виявляється взаємозв'язок між окремими показниками);
- 5) порівняльний аналіз (порівняння фінансових показників підприємства та його філіалів);
- 6) факторний аналіз (дослідження впливу окремих факторів на сукупний результат за допомогою статистичних прийомів) [4].

Аналіз теорії та практики вітчизняного й зарубіжного досвіду планування і регулювання прибутку організації дозволяє сформулювати такі умови забезпечення ефективного управління прибутком:

- 1) збільшення обсягу прибутку до максимальних показників, відповідних ресурсному потенціалу організації і ринковій кон'юктурі;
- 2) взаємопов'язаність системи управління прибутком і системи управління підприємством в цілому;
- 3) оптимальна відповідність рівня одержуваного прибутку і допустимого рівня ризику;
- 4) висока якість прибутку;
- 5) достатній рівень доходу на інвестований капітал;

6) формування оптимального обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку організації;

7) постійне зростання ринкової вартості бізнесу [5].

Стратегічна спрямованість системи управління прибутком полягає в обґрунтуванні перспективних напрямів діяльності підприємства на основі комплексного аналізу і оцінки стану ринкового середовища, рівня отриманого і потенційно можливого прибутку, можливостей управління прибутком з метою його підвищення на основі використання різних резервів всередині підприємства [6]. Одним з базових елементів процесу управління прибутком є розробка декількох варіантів рішення тактичних і стратегічних завдань, а також можливість моделювання альтернативних варіантів в рамках концепції інтегрування процесу управління прибутком в загальну систему управління підприємством.

Під резервами зростання прибутку розуміються кількісні можливості збільшення прибутку різними способами: через збільшення обсягу реалізації продукції, зменшення витрат на виробництво і реалізацію продукції, за рахунок економії і раціонального використання коштів на оплату праці персоналу, за допомогою впровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого покращується продуктивність праці [7].

У свою чергу держава теж може впливати на прибуток підприємств. Наприклад, через систему оподаткування, фінансову підтримку, як напряму у вигляді цільових інвестицій, так і опосередковано у вигляді податкових пільг. Від податкової системи держави залежить розмір нерозподіленого прибутку, тобто прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства [8].

Ще одним важливим фактором, який впливає на розвиток виробництва і в свою чергу на прибуток підприємств, є банківська система. Для економіки України, а саме для того, щоб вона розвивалась, необхідна реформа банківської системи, адже кредити в нашій країні є досить дорогими, точніше - відсоткові ставки на кредит є високими.

Висновки. Таким чином, робимо висновок, що прибуток є основною рушійною силою ринкової економіки, головним спонукальним мотивом діяльності підприємця. Вагома роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників та персоналу визначають необхідність ефективного і неперервного управління ним. Управління прибутком повинно представляти собою процес вироблення та прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу та використання. Для того, щоб ефективно управляти прибутком підприємства необхідно враховувати безліч факторів, які безпосередньо залежать від діяльності суб'єкта господарювання (обґрунтованість прийнятих управлінських рішень, наявність внутрішніх можливостей та раціональність їх використання), так і від ряду зовнішніх факторів (податкова політика держави, інвестиційний клімат, реформи банківської системи та інші). Крім того, правильне і точне виявлення резервів зростання прибутку необхідне для його планування на перспективний період. А завдяки складенню перспективних прогнозів прибутку, підприємства можуть ефективно планувати інвестиційну політику, а також витрати на різноманітні соціальні заходи і матеріальне стимулювання свого персоналу. І, що важливо, резерви зростання прибутку можуть серйозно впливати на розвиток ринкових відносин, а також ліквідацію кризових явищ, які нині притаманні нашій державі.

Список використаних джерел.

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 (в редакції від 18 березня 2014 р.). / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Бершадська І. І. Методи управління прибутком підприємства / І. І. Бершадська, С. О. Тульчинська // Збірник наукових праць «Сучасні проблеми економіки і підприємництва», випуск №20, 2017 року. - Режим доступу : <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/113947/118761>
3. Бершадська І. І. Фактори та резерви підвищення прибутковості на підприємстві / І. І. Бершадська, І. В. Макалюк // Збірник наукових праць «Сучасні проблеми економіки і підприємництва», випуск №19, 2017 року. - Режим доступу : <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/96822/98400>
4. Добровольська О. В. Резерви підвищення прибутковості в умовах ринку / О. В. Добровольська, В. О. Терещенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, випуск №13, 2015 року. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_13_45
5. Ковальов В. В. Аналіз балансу, або як розуміти баланс / [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=gx0ZnwEACAAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
6. Трегубов О. С. Резерви підвищення ефективності управління формуванням доходів і прибутку підприємства / О. С. Трегубов, Д. І. Лісовий // Економіка і організація управління, випуск №4(19)-4(20), 2014 року. - Режим доступу : <http://jeou.donnu.edu.ua/article/viewFile/1124/1143>
7. Єпіфанова І. Ю. Фактори зростання прибутку підприємства / І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Молодий вчений, випуск №7(34), 2016 року. - Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/7/12.pdf>
8. Кравченко В. П. Дослідження резервів зростання прибутковості підприємства (на прикладі ПАТ «Червона Зірка») / В. П. Кравченко, А. О. Могилей // Наукові записки, випуск №13, 2013 року. - Режим доступу : http://dSPACE.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4630/1/45_2013-257-260.pdf

References.

1. National Accounting Standard (Standard) 1 "General Requirements for Financial Statements": Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated February 7, 2013 No. 73 / [Electronic resource] – Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Bershad'ska I. I. and Tulchinska S. O. (2017), "Methods of the company's profit management", Suchasni problemy ekonomiky ta pidpriemnytstvo, [Online], vol. 20, available at: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/113947/118761>
3. Bershad'ska I. I. and Makaliuk I. V. (2017), "Factors and reserves increase profitability of the enterprise", Suchasni problemy ekonomiky ta pidpriemnytstvo, [Online], vol. 19, available at: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/96822/98400>
4. Dobrovol's'ka O. V. and Tereschenko V. O. (2015), "Reserves increase profitability in a market", Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, [Online], vol.13, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_13_45
5. Kovalev V. V. "Balance analysis, or how to understand the balance", [Online], available at: https://books.google.com.ua/books?id=gx0ZnwEACAAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
6. Tregubov O. S. and Lisovoy D. I. (2014), "Provisions to improve management of revenues and profits of the enterprise", Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia, [Online], vol. 4(19)-4(20), available at: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/viewFile/1124/1143>
7. Yepifanova I. Yu. and Humeniuk V. S. (2016), "Factors of increase enterprise profit", Young Scientist, [Online], vol. 7(34), available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/7/12.pdf>
8. Kravchenko V. P. and Mogiley A. O. (2013), "Investigation of reserves of growth of profitability of the enterprise (for example, PJSC "Chervona Zirka")", Naukovi Zapiski, vol. 13, available at: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4630/1/45_2013-257-260.pdf

Стаття надійшла до редакції 16.05.2018 р.